

Projekt *Sustainable Refurbishment Europe*

Mezinárodní projekt SUREURO (Sustainable Refurbishment EUROpe – Udržitelná regenerace Evropa) byl podpořen ze zdrojů 5. rámcového programu Evropské komise. Probíhal v letech 2000 až 2004 za účasti týmů složených z organizací hospodařících s bytovým fondem, městských správ a odborníků z akademických a výzkumných institucí z Dánska, Finska, Francie, Německa, Nizozemí, Švédska a Velké Británie. V těchto státech se v rámci projektu vytvářely modely a nástroje regenerace sídlišť, které se následně testovaly ve vybraných obytných celcích. Cílem projektu bylo nacházet formy regenerace, které by byly udržitelné v ekonomickém, sociálním i environmentálním ohledu. Důraz se kladl na finanční náročnost regenerace, participaci obyvatel, na ochranu životního prostředí a úspory energie.

Česká republika společně s Itálií byla do projektu zapojena později jako tzv. projekt SUREURO-NAS. V rámci SUREURO-NAS se nástroje SUREURO adaptovaly na odlišná prostředí a právní systémy a hledaly se modely udržitelné regenerace odpovídající podmínkám řešitelských zemí.

V České republice se do projektu zapojila odborná pracoviště – Fakulta stavební a Fakulta architektury ČVUT, Přírodovědecká fakulta UK, Sociologický ústav AV ČR, STÚK a Centrum stavebního inženýrství. Jako místa praktického ověřování formou pilotních projektů byla vybrána sídliště v Havířově a Jižní Město v Praze; město Havířov a městská část Praha 11 byly rovněž účastníky projektu. Projekt se sestával z dílčích pracovních „balíků“ (1) Nástroje pro hospodaření a správu, (2) Nástroje pro navrhování a stavění, (3) Nástroje pro technické systémy a (4) Pilotní projekty. Součástí projektu bylo šíření informací o vytvořených nástrojích pomocí seminářů, workshopů, konferencí a internetu.

Česká republika sloužila v projektu jako reprezentant zemí nově přistupujících do EU. Tyto země mají velký podíl bytů v hromad-

ných formách bydlení, zejména na sídlišťích postavených v období od konce padesátých let do počátku devadesátých let 20. století. Ve vlastnictví tohoto bytového fondu dochází počínaje devadesátými lety 20. století k dramatickým změnám: původně státní (tzv. komunální a podnikové) a družstevní domy přešly do soukromého vlastnictví původními nájemníky nebo právníckými osobami (realitními kanceláři nebo jinými specializovanými podnikatelskými subjekty) nebo se transformovaly do družstevních vlastnických forem. Míra a forma privatizace se velmi liší v různých zemích regionu, ale také v rámci těchto zemí v jednotlivých městech. V České republice, na Slovensku, v Polsku a v menší míře i v dalších zemích zůstává část domů na sídlišťích a bytů v nich nadále v obecním vlastnictví. Významné je i nadále bytové družstevnictví.

Na rozdíl od západní Evropy nevznikla sídliště ve střední a východní Evropě jako sociální bydlení a dosud se přes jisté posuny v sociální struktuře jejich obyvatel nestávají bydlením jen pro některé sociální vrstvy. Velká většina obyvatel sídlišť nemá možnost nebo nechce své dosavadní bydlení opustit. Různé sociální skupiny, které na sídlišťích bydlí, mohou mít rozdílné požadavky na kvalitu svého obytného prostředí a také mají rozdílné finanční možnosti k uskutečnění svých představ o bydlení. Někteří obyvatelé sídlišť již vynaložili velké prostředky na úpravy a zlepšení bytů, v nichž bydlí, bez ohledu na to, že často nejsou jejich vlastníky.

Poznání o specifikách sídlišť v jednotlivých zemích vedly české zpracovatele ke kritické analýze nástrojů vypracovaných projektem SUREURO pro podmínky zemí západní a severní Evropy. Ukázalo se, že přenos nástrojů mezi jednotlivými zeměmi je poměrně nejjednodušší v oblasti technických řešení. Obtížnější je přenášet mezi různými sociálními a institucionálními prostředními nástroje pro správu a hospodaření s domovním fondem. V případě metod spolupráce mezi vlastníky, správci a uživateli bytů je pak třeba hledat pro každý jednotlivý případ